

BƯỚC ĐẦU TÌM HIỂU MỘT SỐ TỜ BÁO CÁCH MẠNG Ở NGHỆ AN THỜI KỲ 1930 - 1931

NGUYỄN VĂN TRUNG*

Đến năm 1929, hoạt động mạnh mẽ của Hội Việt Nam Cách mạng Thanh niên và Tân Việt Cách mạng Đảng tại Nghệ An đã làm cho phong trào đấu tranh cách mạng của quần chúng có bước phát triển mới.

Đầu năm 1930, tại Nghệ An có hai tổ chức cộng sản cùng hoạt động là Đông Dương Cộng sản Đảng và Đông Dương Cộng sản Liên đoàn. Các chi bộ của Đông Dương Cộng sản Đảng đã ra đời tại nhiều địa phương trong tỉnh, lập ra các tổ chức quần chúng: Công hội, Nông hội, Sinh hội... Trong khi đó, "Đông Dương Cộng sản Liên đoàn mới hình thành một số cơ sở tại Bến Thủy và Thanh Chương"¹.

Sau khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, tháng 2 - 1930, do Hội nghị hợp nhất không chủ trương thành lập cơ quan chỉ đạo cấp Xứ, nên Đảng bộ Trung Kỳ đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của "địa bộ phận T.U". Xứ uỷ Trung Kỳ thành lập tại Nghệ An hai Đảng bộ Đảng Cộng sản Việt Nam: Đảng bộ Vinh (Vinh, Bến Thủy, hai huyện Nghi Lộc, Hưng Nguyên và thị xã Thanh Hoá).

Đảng bộ Nghệ An (gồm các huyện trong tỉnh trừ các nơi thuộc Tỉnh bộ Vinh).

Sau Hội nghị Trung ương tháng 10 - 1930, Xứ uỷ Trung Kỳ thành lập. Xứ uỷ Trung Kỳ quyết định chuyển hai Đảng bộ huyện là Hưng Nguyên, Nghi Lộc về Tỉnh uỷ Nghệ An, giải tán Tỉnh bộ Vinh và lập ra Khu uỷ Vinh và Khu uỷ Bến Thủy dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Xứ uỷ Trung Kỳ.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, một phong trào cách mạng bùng nổ khắp cả nước, trong đó Nghệ An là nơi có phong trào phát triển mạnh mẽ.

Trong cao trào cách mạng 1930 - 1931, nhiều tờ báo cách mạng của Đảng bộ tỉnh Nghệ An và Khu uỷ Vinh, Bến Thủy được xuất bản để tuyên truyền đường lối, chủ trương của Đảng và cổ vũ phong trào cách mạng của quần chúng. Báo chí cách mạng của Nghệ An đã thực hiện sứ mạng vẻ vang là: "... Tờ báo không những là người tuyên truyền tập thể nó còn là người tổ chức tập thể..."²

Tháng 10 - 1930, BCH TƯ Đảng đã nhấn mạnh nhiệm vụ mở rộng tuyên truyền cổ động (ra sách báo). Quán triệt sự chỉ đạo của Trung ương, Xứ uỷ Trung Kỳ ra Nghị quyết nhấn mạnh: "Muốn cho báo phong phú về nội dung cách mạng và lối cuốn

* Trường Đại học Vinh

thì phải đưa báo cơ sở thành vấn đề đời sống... các Tỉnh uỷ, Huyện uỷ quan trọng phải hết sức ra báo, phải để cho chi bộ tự viết bài lấy, tự in lấy, tự kiểm tiền duy trì lấy báo”³.

Thực hiện chủ trương của Đảng, tại Nghệ An một mạng lưới báo chí cách mạng đã ra đời, kịp thời tuyên truyền chủ trương của Đảng, cổ vũ tinh thần cách mạng của nhân dân, lên án tội ác của đế quốc và phong kiến Nam triều.

Ngoài các tờ báo của Trung ương Đảng, tại Nghệ An lúc này có báo của Xứ uỷ Trung Kỳ và các tờ báo của tỉnh Đảng bộ Hà Tĩnh, Đảng bộ huyện Thạch Hà (Hà Tĩnh)... Một số tờ báo cách mạng do các Đảng bộ tỉnh Nghệ An và Khu bộ Vinh, Bến Thủy xuất bản.

1. Tờ báo *Tiến Lên*

Cơ quan tuyên truyền của Tỉnh bộ Nghệ An năm 1930.

Số báo ngày 16 - 3 - 1931, đầu trang ghi số 15 năm thứ 2, tuyên truyền chủ trương của Tỉnh uỷ về việc tăng cường đoàn kết giữa công nhân và nông dân, binh lính. Trong đó có đoạn: "... Từ khi có phong trào đấu tranh 1 - 5 - 1930 đến giờ, anh em công, nông, binh đã nhiều lần bắt tay nhau giữa mặt trận. Đã tỏ tình đoàn kết thân thiện cùng nhau, đã nhìn nhận nhau là con em một nhà, song vì đôi đường chưa hiểu ý kiến đích xác của nhau cho nên bắt tay nhau còn bẽn lẽn. sự nhìn nhận nhau hây còn bàng hoàng ngỡ chưa được mặn mà mật thiết"⁴.

Trước thực tế đó, Tỉnh uỷ có chủ trương phải làm cho tinh thần thân thiện mật thiết của anh em công, nông, binh ngày càng bền chặt vì:

Công, nông, binh là người đồng một giai cấp

Đã đồng một giai cấp thì đồng một quyền lợi

Đã đồng một quyền lợi thì phải đồng nhau binh vực và giữ gìn lấy"⁵

Đến năm 1933 tờ báo này được đổi tên là *Tự Cứu*.

2. Tờ báo *Chuông Vô sản*

Tờ *Chuông Vô sản* là Cơ quan tuyên truyền của Khu uỷ Vinh - Bến Thủy ra đời vào khoảng giữa năm 1931 và đến đầu 1932 mang tên *Cờ dẫn đạo*.

3. Tờ báo *Gương Vô sản*

Là cơ quan tuyên truyền của huyện Đảng bộ Anh Sơn, hiện nay Bảo tàng Nghệ An còn lưu được 2 số của năm 1931.

Trong số 1 của tờ báo ra ngày 1 - 7 - 1931 đã giải thích vì sao lấy tên tờ báo là *Gương Vô sản*, bởi "Nhằm mục đích cốt để biểu hiện cái gương chói lọi đó cho anh em chị em đều biết và mong rằng anh em chị em nỗ lực phấn đấu mà cướp lấy lợi quyền chung"⁶, theo gương của giai cấp vô sản Nga. Tiếp đó tờ báo nêu nội dung cổ động quần chúng kịch liệt đấu tranh mới chống nổi khùng bố trắng, mới phá tan mưu gian của bọn đế quốc Pháp và tội chó săn quan trường...

Trong số 2 của tờ báo ra ngày 29 - 7 - 1931, mở đầu Huyện uỷ đã nhấn mạnh cho quần chúng về mục đích và vai trò của tờ báo nhắc nhở việc xem báo như thế nào cho có hiệu quả: "Xem báo phải nghiên cứu và kinh nghiệm mới bổ ích, chứ không phải đọc qua chuyện cho vui đâu"⁷.

Báo đã tố cáo đánh thép tội ác của đế quốc Pháp và kêu gọi nhân dân kịch liệt đấu tranh để vạch mặt nạ lừa dối của bọn đế quốc và tay sai; Yêu cầu người đọc, sau khi xem xong chuyển cho người khác, đồng thời phải in nhiều để phát rộng trong quảng đại quần chúng.

4. Tờ báo *Lao Động*

Báo *Lao Động* là cơ quan tuyên truyền của Huyện bộ Quỳnh Lưu nay còn lưu lại số thứ 2 ra ngày 20 - 9 - 1931.

Lời đầu của số báo nhấn mạnh: "công nông muốn giữ vững những quyền lợi đã đòi được, muốn thực hiện những khẩu hiệu đấu tranh, thì phải đấu tranh cho kịch liệt, cho tới kỳ cùng"⁸.

Kể tiếp, báo phản ánh về việc “tranh đấu”, giải thích nghĩa của hai chữ “tranh đấu”, vì sao phải “tranh đấu”, kết quả của sự “tranh đấu” vừa qua, nhiệm vụ mới. Ban biên tập nhắc nhở “anh em chị em phải mau mau viết bài đăng báo”⁹.

5. Tờ báo *Ních Sinh*

Tờ báo *Ních Sinh* ra đời vào khoảng cuối năm 1929, đây là tờ báo của tổ chức Sinh Hội do Trường Quốc học Vinh, do đồng chí Nguyễn Phong Sắc trực tiếp chỉ đạo ấn loát. Tờ báo được lưu hành rộng rãi trong học sinh và những người yêu nước. Đến giữa năm 1930, tờ báo này đổi tên là *Người Học trò* và đến giữa 1931 đổi tên là *Học Sinh*.

6. Tờ báo *Sân Nghiệp*

Là cơ quan tuyên truyền của Đảng bộ huyện Nam Đàn, hiện nay chỉ còn lưu được trang 2 và trang 3 của tờ báo. Theo nội dung những gì mà các trang báo phản ánh thì chúng ta khẳng định là báo ra đời vào khoảng tháng 10 - 1930.

Trên những trang báo này đưa tin về các cuộc đấu tranh của nhân dân huyện Nam Đàn từ tháng 7 đến tháng 10 - 1930. Lời cuối của tờ báo, Ban biên tập yêu cầu “chị bộ nào có tin tức gì phải báo cáo cho rõ ràng đích xác để cơ quan tuyên truyền tiện bề làm việc”¹⁰.

Trên đây là những tờ báo hiện nay còn lưu tại Bảo tàng Nghệ An. Trong hoàn cảnh Đảng hoạt động bí mật, sự ra đời của các tờ báo cách mạng của Nghệ An trong những năm 1930 - 1931 mặc dù còn đơn giản về mặt hình thức, song góp phần to lớn trong việc cổ vũ phong trào cách mạng tới quảng đại quần chúng nhân dân, phản ánh chính xác đường lối, chủ trương của Đảng, tố cáo danh thếp tội ác của bọn đế quốc và phong kiến tay sai.

Chặng hạn tờ báo *Lao Động* số 2 ngày 20 - 9 - 1931 phản ánh tình cảnh của dân cày lúc bấy giờ

“đủ 3, 4 năm nay mùa màng mất ráo, năm thì bị hạn năm thì bị lụt, chẳng năm nào được hoàn toàn cả.

Vì sao! bởi trời chẳng? bởi Phật chẳng? không, cũng bởi bàn tay tàn bạo của đế quốc Pháp và bọn phong kiến địa chủ kia chi lo bòn sức móc thuế, bóc lột hà hiếp đủ đường chứ không lo cứu chữa gì cho chúng ta”¹¹. Qua đó đặt ra yêu cầu “... cần kíp của chúng ta bây giờ là phải hàng ngày tranh đấu cho kịch liệt để ngăn ngừa bóc lột của tụi thù địch, có thể chúng ta mới sống nổi trong hoàn cảnh đói khổ này”¹².

Tờ báo *Giương Vó sắn* số 3 ngày 29 - 7 - 1931 phản ánh nỗi khổ của thanh niên lao động “anh em chị em thanh niên lao động! tình cảnh của ta đã khổ sở lắm rồi! Ở các đồn điền công việc của chúng ta bị địa chủ bắt làm chẳng khác gì người lớn, thế mà tiền công không bằng nhau, còn ở thôn quê thì đi cày thuê cuốc mướn đi ở, chăn trâu cho địa chủ, phú nông một năm tiền công dư độ 4, 5 đồng là cùng, còn thức ăn đồ mặn thì cơm hẩm nhút chua, áo rách, nón cời, công việc làm thì cày sâu cuốc bẫm cuốc có chăn trâu đồ mồ hôi sôi nước mắt từ mờ sáng đến xẩm tối mới về”¹³. Bên cạnh đó, tờ báo cũng đưa tin tức đấu tranh của nhân dân Lễ Nghĩa và Mỹ Ngọc, ngày 30 - 5 làm cho đế quốc phải lo sợ. Báo cũng kịp thời chỉ ra 4 sai lầm, khuyết điểm lớn của cuộc đấu tranh này và yêu cầu sửa đổi, rút kinh nghiệm để cuộc đấu tranh thắng lợi...

Báo chí cách mạng Nghệ An nói riêng và Việt Nam nói chung ra đời là do nhu cầu tất yếu và cấp bách của cuộc cách mạng nhằm mục tiêu giải phóng dân tộc mang lại ấm no, tự do, hạnh phúc cho nhân dân.

Những năm 1930 - 1931 là một thời kỳ báo chí cách mạng nở rộ của Nghệ An, góp phần to lớn đưa phong trào cách mạng tại đây phát triển tới đỉnh cao, thành lập chính quyền Xô viết. Có

được điều này là do Đảng bộ tỉnh Nghệ An đã nhận thức đầy đủ, đúng đắn về vai trò, vị trí của báo chí trong sự nghiệp cách mạng. Các tờ báo, đã bám sát thực tiễn cách mạng, kiên định lập trường chính trị, lý tưởng cách mạng, ý thức đầy đủ về trách nhiệm chính trị và xã hội của mình.

Do nhu cầu cách mạng và điều kiện hoạt động bí mật, nên những tờ báo của Nghệ An lúc này còn đáng đáp của những tờ truyền đơn về hình thức và cách phát hành (rái, dãn, tuyên truyền...), dấu hiệu để phân biệt báo với truyền đơn là báo có tên và thời hạn kỳ xuất bản.

Do thực tiễn cách mạng đòi hỏi lúc đó, nên báo chí tập trung phản ánh chủ trương, đường lối của Đảng, nổi cùng khổ của dân dân lao động và các cuộc đấu tranh của quần chúng dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Kế thừa sự nghiệp báo chí cách mạng về vang của Đảng trong những năm 1930 - 1931, Đảng bộ tỉnh Nghệ An đã có cơ quan ngôn luận riêng và quan tâm lãnh đạo công tác báo chí. Báo chí Nghệ An phát triển mạnh mẽ, với hàng chục ấn phẩm báo chí các loại. Các tờ báo đã phản ánh phong phú, sinh động tình hình hoạt động Đảng bộ nhân dân trong tỉnh, trong nước và ca quốc tế về kinh tế, chính trị, văn hoá, xã hội... góp phần thúc đẩy sự nghiệp cách mạng của quê hương Xô viết Anh hùng.

1. *Lịch sử Đảng bộ Nghệ An tập 1 (1930 - 1954)*, CTQG, H, 1989, tr.32

2. *Lênin và vấn đề báo chí*, ST, H, 1970, tr. 82

3. *Một số văn kiện của Đảng Lao động Việt Nam về công tác báo chí*, tập 1 (1930 - 1945), Hội Nhà báo Việt Nam, H, 1970, tr.7

4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Tài liệu lưu tại Bảo tàng Nghệ An, Ký hiệu LV.57.

QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP QUỐC TẾ...

(Tiếp theo trang 51)

Hội nhập quốc tế ở nước ta là một quá trình cơ hội và thách thức đan xen tồn tại dưới dạng tiềm năng và có thể chuyển hoá lẫn nhau. Cơ hội và thách thức chi trở thành hiện thực trong những điều kiện cụ thể, mà ở đó vai trò của nhân tố chủ quan có tính quyết định rất lớn, trước hết đó là hiệu quả hoạt động lãnh đạo của Đảng, sự điều hành quản lý của Nhà nước và tinh thần tự lực tự cường, đoàn kết của toàn dân tộc. Thực tế đã chứng tỏ: kiên định nhất quán đường lối đối ngoại độc lập tự chủ, hoà bình, hợp tác và phát triển; chính sách đối ngoại rộng mở, đa phương hoá, đa dạng hoá các quan hệ quốc tế với chủ trương chủ động và tích cực hội nhập kinh tế quốc tế, là sự lựa chọn đúng đắn, tất yếu đối với nước ta trong bối cảnh toàn cầu hoá sôi động hiện nay. Những thành tựu quan trọng trong quá trình hội nhập quốc tế, trước hết là hội nhập kinh tế quốc tế là cơ sở để đất nước ta vững bước trên đường hội nhập và phát triển, sớm ra khỏi tình trạng kém phát triển, công nghiệp hoá, hiện đại hoá thành công, hướng tới mục tiêu chiến lược "dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh".

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII*, ST, H, 1991, tr. 119

2, 3. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, CTQG, H, 2006, tr.112, 112.